

ІСТОРИЧНІ НАУКИ

*Антонюк Т. Д.
Київського національного університету
імені Тараса Шевченка*

МІЖНАРОДНЕ СПІВРОБІТНИЦТВО НАЦІОНАЛЬНОГО ПЕДАГОГІЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ ІМЕНІ М. П. ДРАГОМАНОВА ЯК ФАКТОР СУБ'ЄКТНОСТІ УКРАЇНСЬКОЇ ВИЩОЇ ШКОЛИ У СВІТОВОМУ ОСВІТНЬОМУ ПРОСТОРИ

Міжнародна співпраця Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова з закордонними університетами є важливою складовою життєдіяльності провідного педагогічного вітчизняного вишу та важливою у плані входження української системи вищої освіти у світовий освітній простір.

***Ключові слова:** міжнародна співпраця, вища освіта, закордонні університети, програми співпраці, інтеграція в європейський і світовий освітній простір, конкурентоспроможність.*

Академічна мобільність є одним із ключових принципів інтегрованої моделі європейської освіти, проголошеної Болонською декларацією і документами, що їй передували [1, с. 47, 57]. Сучасний вищий навчальний заклад як в Україні, так і в будь-якій країні світу, неможливо уявити без активної міжнародної діяльності і академічних обмінів між студентами, аспірантами, науково-педагогічними працівниками вишів. Важливою у цьому плані є діяльність Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова, який з кожним роком нарощує міжнародну активність та щедро ділиться досвідом міжнародного співробітництва з іншими вітчизняними і закордонними вищими навчальними закладами. Дослідження особливостей міжнародного співробітництва лідера педагогічної освіти і науки України є важливим для вивчення і організації міжнародної діяльності вітчизняних вищих навчальних закладів як умови інтеграції національної системи освіти у світову.

Питання співпраці вищих навчальних закладів України з закордонними вищими школами досліджують такі вітчизняні науковці як В. Андрущенко, В. Бакіров, Ю. Горобець, В. Журавський, М. Згуровський, В. Кремень, Є. Суліма та інші.

Мета і завдання дослідження. Розкрити особливості міжнародної співпраці Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова з закордонними університетами та з ясувати шляхи

активізації цієї важливої складової життєдіяльності сучасного вищого навчального закладу як фактора суб'єктивності української вищої освіти у світовому освітньому просторі.

Міжнародне співробітництво є невід'ємною складовою діяльності сучасних вищих навчальних закладів. Болонські вимоги передбачають широкий доступ до багатоманітності освітніх і культурних надбань різних країн. Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова, як і будь-який сучасний український вищий навчальний заклад, зацікавлений брати участь в усіх напрямках Болонського процесу, а отже і в частині міжнародного співробітництва та академічних обмінів. Розвиток дво-багатосторонніх міжнародних зв'язків належить до пріоритетних завдань Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Університет є активним суб'єктом європейського освітнього простору, зберігає та нарощує свій авторитет і конкурентоспроможність не лише в Європі, а й у світі. Свідченням цього є понад 60 міжнародних угод, які уклав університет з провідними вищими навчальними закладами і науковими центрами. З-поміж них: 1-й Римський університет "Ла Сап'єнца" (Італія); Лісабонський університет (Португалія); Національний університет імені Каподістріана у м. Афіни (Греція); Вільнюський педагогічний університет (Литва); Університет Альберти (Канада); Московський державний лінгвістичний університет (Росія); Білоруський державний педагогічний університет імені Максима Танка (Білорусь) та багато інших [4, с. 114; 9]. Міжнародна наукова і педагогічна співпраця – це шлях і засіб якнайшвидшого входження університету у світовий освітній простір, адже університет покликаний готувати конкурентоспроможного вчителя, адаптованого до ринкових і демократичних перетворень, здатного жити і творити в інформаційному суспільстві, глобальному світовому середовищі, бути громадянином світу і водночас відданим патріотом української держави, провідником національних інтересів.

Міжнародна діяльність університету здійснюється відповідно до нормативно-правового забезпечення, наказів та положень Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України, постанов Кабінету Міністрів України. 19 березня 2003 року, на 10-му році перебування в університетському статусі, у відповідності до рішення Вченої ради університету та наказу ректора, Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова започаткував функціонування Міжнародного відділу, який активно включився в процес створення Європейської асоціації ректорів педагогічних університетів [9; 3, с. 7].

В структурі університету 20 інститутів, 115 кафедр, до його складу входить спільний українсько-американський гуманітарний інститут "Вісконсінський міжнародний університет (США) в Україні" з підготовки бакалаврів-менеджерів у сфері національної та зовнішньо-економічної

діяльності [3, с. 8].

Впродовж останніх двох десятиліть університет напрацював розгалужену систему наукового співробітництва з провідними вищими навчальними закладами і науковими установами США, Швеції, Франції, Польщі, Словаччини, Болгарії, Китаю, Росії, Білорусі, Казахстану та інших країн близького зарубіжжя. Активно розвивається співпраця із зарубіжними науковими асоціаціями і фондами, що забезпечило перетворення університету на центр міжнародного науково-педагогічного співробітництва в галузі вищої педагогічної освіти в Україні. Професори і науковці університету беруть активну участь у роботі різних міжнародних наукових конференцій, симпозіумів тощо.

Міжнародна діяльність здійснюється згідно з підписаними угодами про співробітництво з університетами Тулони і Вари у Франції, Пряшівським університетом у Словаччині, Краківською педагогічною академією у Польщі, академією імені Яна Кохановського м. Кельце у Польщі, Балтійською гуманітарною вищою школою у Кошаліні у Польщі, Сегедським університетом в Угорщині, Московським державним лінгвістичним університетом в Росії, Шуменським університетом "Єпископ Константин Преславський" в Болгарії, Південно-Західним педагогічним університетом у КНР, Брестським державним університетом імені О. С. Пушкіна у Білорусі, Білоруським державним педагогічним університетом імені Максима Танка, Атирауським державним університетом імені Халела Досмухамедова у Республіці Казахстан, Таллінським педагогічним університетом в Естонії, Джиказьким державним педагогічним інститутом в Узбекистані, Дагестанським державним педагогічним університетом у Росії, Киргизьким національним університетом та іншими [3, с. 53].

Починаючи з 2002/2003 навчального року університет співпрацює з Краківською педагогічною академією, для якої готує науково-педагогічні кадри, студенти факультету іноземної філології виїжджають на семестрове включене стажування за стипендіями Педагогічної академії у Кракові за спеціальністю "польська мова". Постійно відбувається обмін студентськими групами з Пряшівським педагогічним факультетом Кошицького університету (Словаччина).

Викладачі та науковці університету постійно виїжджають у відрядження, зокрема, виїжджали: М. І. Шкіль, О. С. Падалка (до університетів Тулони і Вари – Франція), А. В. Висоцький (до Пряшівського педагогічного факультету – Словаччина), Б. І. Андрусишин, П. М. Чернеча (на наукову конференцію до Педагогічної академії імені Комісії освіти народів у Кракові), Ю. В. Бех (восьмимісячне робоче відрядження до Китаю для викладання китайським студентам Цаньчжоуського професійно-технічного інституту "Вступу до спеціальності з менеджменту", ініційоване Міністерством освіти КНР) [2]. До Московського лінгвістичного університету

виїжджають викладачі на роботу за контрактом на один рік, виїжджають студенти на 2-х місячне стажування із спеціальності “російська мова”, НПУ імені М. П. Драгоманова приймає студентів з цього навчального закладу за спеціальністю “українська мова”.

В університеті постійно відбуваються спільні з Педагогічною академією Кракова міжнародні конференції, в яких беруть участь кафедри слов'янських народів та політології, видаються спільні наукові збірники.

Звичним для університету стало присудження Почесних звань науковцям з закордонних університетів, які є партнерами, а також видатним діячам та політикам тих країн, з якими активно співпрацює і які сприяють освітній, науковій та культурній співпраці. Зокрема, почесне звання професора НПУ імені М. П. Драгоманова присуджено Президенту Словаччини Рудольфу Шустеру та Мухтару Шаханову – письменнику, заслуженому діячеві Казахстану, почесне звання доктора – Леоніду Рудницькому, ректору Українського вільного університету в м. Мюнхені. Почесними професорами НПУ імені М. П. Драгоманова є перший Президент України Леонід Кравчук, ректор Московського педагогічного університету Віктор Матросов, президент Німецько-українського товариства економіки і науки Ганс-Юрген Досс, ректор Білоруського державного педагогічного університету імені Максима Танка Петро Кухарчик, ректор Гродненського державного університету імені Янки Купали Євгеній Ровба, професор, завідувач кафедри соціальної педагогіки, педагогіки праці і ресоціалізації Вищої педагогічної школи товариства загальних знань у Варшаві Новацький Тадеуш Вацлав та інші. [3, с. 54; 5, с. 82; 9].

У 2002/2003 навчальному році університет відвідала внучка М. П. Драгоманова – Наталія Світозарівна Драгоманова, що мешкає в Угорщині. Для підписання угоди про співробітництво університет відвідали ректор Краківської педагогічної академії М. Слива та начальник Департаменту науки і міжнародних зв'язків Я. Калюжний.

Відділ міжнародного співробітництва та європейської інтеграції університету дуже уважно ставиться до питання набору та поінформованості майбутніх студентів НПУ, зокрема проводяться переговори з представниками Китаю, Ірану, В'єтнаму, Туреччини, Марокко, Лівану. Представники цих країн отримують інформацію і відповідні довідкові матеріали про умови прийому і навчання іноземних студентів в університеті.

Плідною є проектна діяльність університету. Налагоджені зв'язки з Європейською комісією і отримані відповідні матеріали для участі у конкурсах європейських проектів. На сьогодні НПУ імені М. П. Драгоманова виконує проекти, що здійснюються у межах програми TEMPUS, за фінансової допомоги Вишеградського фонду, VISBY, UNESCO, Американського бюро освіти і культури, Міжнародний фонд “Відродження,

Канадської Агенції. Одним з найпотужніших є проект за програмою Європейського Союзу TEMPUS "Освітні вимірювання, адаптовані до стандартів ЄС", що виконується Інститутом інформатики. В рамках проекту було створено консорціум університетів до якого ввійшли: Малардаленський і Стокгольмський університети (Швеція), Гельсінський технологічний університет (Фінляндія), Римський університет "La Sapienza" (Італія), Кельнський університет (Німеччина) [9]. Університет має домовленості про презентацію програм Єврокомісії для викладачів і студентів університету. Встановлено форму регулярного повідомлення на факультетах відомостей про надходження пропозицій іноземних партнерів і організацій у відділ міжнародного співробітництва. Для забезпечення високих показників у роботі відділу міжнародного співробітництва університет співробітничав зі спорідненими відділами у Національній аграрній академії, Національному університеті будівництва і архітектури, Національному технічному університеті "КПІ", Національному університеті імені Тараса Шевченка.

Відділ міжнародного співробітництва та європейської інтеграції університету координує свої дії з відповідними підрозділами МОНмолодьспорту України, зокрема з питань нових нормативних документів щодо організації навчання іноземних студентів, рекомендації у переліку країн, з яких передбачається прийом громадян на навчання в університеті, рекомендацій застосування нових освітніх технологій для підготовки студентів із зарубіжних країн.

Конкретна робота відділу міжнародного співробітництва та європейської інтеграції надзвичайно змістовна і широка за своїм діапазоном. 2002/2003 навчальному році відділ міжнародного співробітництва організував участь студентів і викладачів університету в Літньому Університеті в м. Умса (Швеція) за рахунок приймаючої сторони. По закінченню курсів "Освіта", "Засоби масової інформації", "Британська ділова мова і культура", "Історія і сучасність" студенти і викладачі університету отримали відповідні сертифікати.

Постійно здійснюється інформування і консультування студентів та викладачів щодо наявності нових проектів з навчання і стажування. Це забезпечило участь студентів університету у проектах Європейської спільноти, зокрема "Всходная школа" (Польща), "Мовне стажування" (Словаччина), "Археологія" (Франція).

Щороку відділ докладає зусиль до організації і проведення міжнародних Драгоманівських читань. Запрошення зарубіжних гостей, їх розміщення на тимчасове помешкання, забезпечення перекладу, підготовка і проведення культурної програми – це далеко не повний перелік обов'язків, які покладені на відділ міжнародної діяльності та європейської інтеграції. Відділ забезпечує організацію і проведення міжнародних семінарів, круглих

столів, зустрічей тощо. У 2002/2003 навчальному році проведено семінар “Технологія – розвиток навчання, досягнення і дослідження у світлі міжкультурних перспектив” [3, с. 56].

У 2004/2005 навчальному році університет уже мав розгалужену систему співробітництва з провідними вищими навчальними закладами і науковими установами США, Швеції, Франції, Польщі, Словаччини, Болгарії, Китаю, Росії, Білорусії, Казахстану та інших країн близького зарубіжжя [5, с. 8].

Головні напрями міжнародного співробітництва університету у 2004/2005 навчальному році були зосереджені та таких пріоритетах:

- асиміляція та використання міжнародного досвіду педагогів;
- організація та реалізація спільних міжнародних науково-дослідних проектів;
- гуманітарно-культурне співробітництво;
- підготовка фахівців для зарубіжних країн.

У 2004/2005 навчальному році Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова здійснював співробітництво з більш ніж тридцятьма партнерами. На стажування було прийнято делегацію Сегедського наукового університету (Республіка Угорщина) у кількості чотирьох чоловік (трьох студентів та керівника групи). Із Ягеллонського університету (Республіка Польща) до НПУ приїздило п'ять студентів-україністів. Делегація Пряшівського університету факультету філософії проходила стажування в університеті у складі п'ятьох студентів та однієї аспірантки. До Московського лінгвістичного університету на стажування виїхала працівник кафедри зарубіжної літератури С. С. Чернецова. Із університету м. Брно (Чехія), в Університеті імені М. П. Драгоманова стажування проходила професор Карла Новотнова.

У 2004/2005 навчальному році в університеті професійну підготовку проходили 50 іноземних громадян. Консультування іноземних абітурієнтів, студентів, магістрів, які хочуть навчатися в університеті, аспірантурі, здійснення агітаційної роботи в країнах Близького і Середнього Сходу, Африки, Південно-Східної Азії здійснювалося з метою нарощування обсягів і результативності міжнародного співробітництва. Важливим напрямом роботи університету залишається листування з вищими навчальними закладами-партнерами, підготовка договорів, відповідної супутньої документації для роботи з вишами-партнерами НПУ імені М. П. Драгоманова.

Упродовж багатьох років здійснюється підготовка на отримання грантів з програми “Темпус” для педагогічно-індустріального факультету та Інституту корекційної педагогіки і психології. Зокрема у 2004/2005 навчальному році отримано грант Tempus-Tacis в Інституті корекційної педагогіки і психології.

НПУ імені М. П. Драгоманова взяв участь у презентації книги та компакт-диску "На шляху до вдосконалення освітньої співпраці: Україна та США", організованого інформаційним центром освіти США "American Councils", де було розглянуто можливості інформаційного центру освіти США та ресурсного центру для випускників програм, спонсорованих урядом США, та презентації програми ім. Фулбрайта досліджень для викладачів вишів і науковців.

Делегація НПУ імені М. П. Драгоманова відвідала Китайську Народну Республіку. Програма візиту передбачала знайомство з китайськими навчальними закладами та їх навчально-матеріальною базою, науково-методичним забезпеченням навчального процесу, навчальними планами і програмами з різних спеціальностей, студентськими гуртожитками, базовими підприємствами, освітніми підрозділами в державних установах. Делегати відвідали Цаньчжоуський професійно-технологічний інститут, провідний навчальний заклад провінції Хубей (було підписано довгострокову угоду про співробітництво), центр мистецтв у Вото, столицю КНР Пекін.

У 2004/2005 навчальному році розроблено основне положення організації та функціонування літньої школи на базі університету імені М. П. Драгоманова.

Спільно з міжнародним благодійним фондом "Каріта" та "Союзом українських студентів Франції" розроблено програму для освітньо-культурної подорожі українських студентів до Франції, метою якої є діалог студентської молоді двох країн, ознайомлення із системою вищої освіти Франції, поглиблення знань про культурне життя Франції, відвідання європейських столиць – Берліна та Амстердама. Програму розраховано на довготривалий термін.

З 2000 року діє громадська організація "Молодіжний центр студентів та аспірантів імені М. П. Драгоманова". Робота цієї організації спрямована на розвиток студентського самоврядування та міжнародної співпраці університету шляхом обміну студентами, творчими колективами тощо. З липня 2005 року відповідно до рішення Вченої ради університету діє "Міжнародний центр розвитку освіти". Молодіжним центром підписано ряд угод про співпрацю з університетами та молодіжними громадськими організаціями України. Здійснюється активна співпраця з студентською радою при київському міському голові. Ведеться розробка спільних міжуніверситетських проєктів, спрямованих на розвиток студентського самоврядування.

Налагоджена також співпраця з Європейським молодіжним парламентом та представництвом ООН в Україні. Так, Молодіжний центр брав участь у всеукраїнському молодіжному саміті ООН-2004 "Цілі розвитку тисячоліття: розвиток конвергентних партнерських відносин". Щорічно

студенти університету виявляють активність у молодіжному фестивалі “Студентська республіка”.

Результативною є тісна співпраця з недержавним аналітичним центром “Інститут реформ”. За підтримки й активної участі Молодіжного центру проведено регіональний етап всеукраїнського конкурсу “Молода економіка”. Система студентського самоврядування університету сприяє формуванню лідерських рис у креативної молоді України та за її межами. Спільно з Київським національним економічним університетом проведено міжнародну школу молодих лідерів “Фаворит”.

Стараннями окремих студентів у 2004/2005 навчальному році були проведені тренінги волонтерами з Копенгагенського університету (Данія).

Виховна робота в університеті тісно пов'язана з міжнародним співробітництвом та має глибоко гуманістичне і гуманітарне спрямування. У рамках товариських змагань “Студентська осінь – 2004” в гуртожитку № 5 Інститутом корекційної педагогіки та психології разом з відділом виховної роботи був проведений вечір українсько-польської дружби. Саме тут до Міжнародного дня сліпих було організовано та проведено літературний вечір, на якому прозвучали ліричні вірші незрячих поетів – В. Забаштанського, Н. Буту та молодих поетів – учнів Харківської гімназії імені В. К. Короленка.

У рамках проекту “Deaf Workforce education in Ukraine” – Лойола Коледж (США), Національний бізнес-інститут нечуючих (NDBI, США), Українське товариство глухих (УТОГ, Україна), Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова (Україна) пройшли терміном в один місяць стажування тьюторів (викладачів електронних дистанційних курсів) в комп'ютерному центрі університету Лойола Коледж (штат Меріленд, США) чотири викладачі.

Святкування 170-річного ювілею університету перетворилося на святкування і міжнародних контактів університету. 20 квітня 2005 року в урочистому засіданні з нагоди 170-річчя НПУ імені М. П. Драгоманова взяли участь заступник міністра освіти і науки України, член-кореспондент АПН України М. Ф. Степко, голова наглядової ради університету, президент АПН України В. Г. Кремень, Президент Словаччини, Почесний доктор НПУ імені М. П. Драгоманова Рудольф Шустер, повноважний посол Фінляндії в Україні Лаура Рейніль, другий секретар Посольства Китайської Народної Республіки в Україні Лі Шуньзінь, ректор Пряшівського університету Франтішек Мігін, ректор Педагогічної академії імені Едукації Народової м. Кракова (Польща) Міхал Сліва, посол Словаччини в Україні Руснак Уран та інші. 24 березня 2005 року були гостями університету доктор педагогічних наук, керівник закладу педагогіки праці та андрогоніки вищої педагогічної школи у Варшаві Уршул Грушка, доктор халібітований, професор, іноземний член Академії педагогічних наук України, директор інституту

педагогіки польської академії Францішек Шлбоцек, доктор халібітований, професор філософії факультету Ягелонського університету в Кракові Тадеуш Олександр, доктор халібітований, професор Вищої школи гуманістично-економічної у Вроцлаві Зігмунд Вятровський та ін.

Міжнародне співробітництво, зокрема участь у проектах, що фінансуються Європейським Союзом, дозволяє зміцнювати і оновлювати матеріально-технічну базу університету. Зокрема, в рамках Програми трансєвропейського співробітництва в галузі вищої освіти Tempus (Tasis) завершився процес дообладнання видавничого центру і друкарні університету, активізувалася діяльність на ринку освітніх платних послуг.

Важливим питанням модернізації педагогічної освіти є налагодження співпраці з провідними педагогічними школами СНД, Європи і світу. Останнє потребує суттєвої активізації роботи відділу міжнародного співробітництва, щоб університет вигравав і використовував міжнародні гранти, обмінювався викладачами і студентами, ще активніше проводив міжнародні наукові конференції, видавав наукову продукцію, делегував студентів і аспірантів для міжнародного включеного навчання та педагогічної практики. Проведена значна робота із створення Асоціації ректорів педагогічних університетів. Згоду на входження до неї підтвердили ректори всіх педагогічних університетів України, ряд університетів Польщі, Білорусі, Росії, Словаччини та Угорщини. У контексті процесів, започаткованих Лісабонською (1997 р.) та Болонською (1999 р.) конвенціями, переговори ведуться також з педагогічними школами Великої Британії, Німеччини, Франції, інших країн Європи та світу [5, с. 36-116].

Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова здійснює науково-технічне співробітництво із закордонними організаціями. Викладачі та співробітники університету у 2006/2007 навчальному році взяли активну участь у понад 20 міжнародних науково-практичних конференціях за різною науковою тематикою, що проходили в Україні, Польщі, Росії, Естонії, Німеччині, Словаччині, Угорщині та інших країнах. Продовжено виконання 12 міжнародних проектів. Зокрема, проект "Вдосконалення багатогалузевих підходів до профілактики ВІЛ/СНІД серед молоді України" спільно з представництвом Британського видавництва "Експрес Паблішінг" в Україні (Велика Британія), проект з організації методичних семінарів для викладачів англійської мови спільно з представництвом "Пірсон Едьюкейшн" в Україні, проект розвитку дистанційної освіти спільно з університетом м. Умса (Швеція), проект з інтеграції до мережі Східноєвропейських університетів спільно з університетом Марії Складовської-Кюрі у Любліні. Спільно з Центром вивчення демократії Університету Квінт (Канада) університет брав участь у Канадсько-Українському проекті "Розбудова демократії".

Одним із результатів участі в згаданих освітянських об'єднаннях є

прагнення прискорити процес інтеграції України до європейської та світової спільноти, розуміння важливості співпраці у світовому контексті, ефективність об'єднаних зусиль і можливостей, вироблення особливих критеріїв та показників якості викладання, запозичення нових методик та концепцій і їх впровадження в університеті.

На це спрямовані заходи, проведені в університеті за участю представників вищих навчальних закладів світу. Починаючи з 2005 року університет виступає організатором проведення міжнародної студентської науково-практичної конференції "Майбутнє ЄС та перспективи європейської інтеграції України". 18 травня 2007 року в НПУ імені М. П. Драгоманова відбулася II Міжнародна студентська науково-практична конференція "Майбутнє Європейського Союзу та перспективи європейської інтеграції України".

Другий рік поспіль організаторами конференції виступили Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова та Європейська фундація "Діалог" (Польща). З доповіддю "Сучасні відносини між Україною та Європейським Союзом в контексті підготовки нової угоди" на конференції виступив Ігор Дір, директор департаменту Європейського Союзу Міністерства закордонних справ України. Учасниками конференції були понад 70 представників із 12 університетів країн Європи та із регіонів України, зокрема: Вроцлавського університету (Польща), Пряшівського університету (Словаччина), Кіровоградського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка, Харківського національного педагогічного університету імені Г. Сковороди, Національної Академії Державного управління при Президентові України, Інституту міжнародних відносин Київського національного університету імені Тараса Шевченка та інші вищі навчальні заклади.

24 травня 2007 року в університеті відбулася Міжнародна науково-теоретична конференція "Соціокультурна інтеграція в контексті викликів XXI століття". У роботі конференції взяли участь провідні вчені з багатьох країн світу, зокрема: Вільям Л. Макбрайд – почесний професор фонду Артура Г. Хансена, професор кафедри філософії Університету Пурдью (США); Абель Б. Франко, професор кафедри філософії Університету штату Каліфорнія (США); Кен Робертс – професор кафедри соціології і соціальної політики Ліверпульського університету (м. Ліверпуль, Великобританія); Тереза Бонашкевич, доктор гуманістичних наук, заступник декана факультету навчання і виховання педагогічного відділу академії ім. Яна Длугоша (Польща); Наталія Шевченко, кандидат педагогічних наук, доцент Федеральної академії підвищення кваліфікації і перепідготовки робітників освіти (Росія) та інші [6, с. 84-86].

У 2008/2009 навчальному році в університеті продовжувалася робота над міжнародними науковими проектами "Сингулярні розподіли

ймовірностей та перетворень, що зберігають фрактальну розмірність”, “Структура спектральних мір та сингулярно неперервні спектри операторів Шредінгеревського типу”, загальноєвропейський проект INTASOO-257 Бонн, Берлін, Рим, Київ, Москва, Санкт-Петербург (фізико-математичний інститут, кафедра вищої математики, проф. Микола Працьовитий). Започатковано співпрацю над проектом Міжнародного банку реконструкції та розвитку спільно з МОН України “Рівний доступ до якості освіти в Україні” (кафедра педагогіки і методики початкового навчання, академік Володимир Бондар, професор Ірина Шапошнікова) [6, с. 85].

Розширюючи можливості науково-технічного співробітництва, університет уклав угоди з Вільнюським педагогічним університетом (Литва), коледжем МакЮена університету Альберти (Канада), Люблінським університетом ім. Марії Кюрі-Складовської (Польща), Вищою школою імені Богдана Янського (Польща).

У 2007/2008 навчальному році університет здійснював співробітництво з університетами і освітянськими центрами понад 30 країн світу. Про можливості, які відкриваються перед університетом після підписання подібних угод, свідчать такі приклади: у рамках підписання угод з Вищою школою імені Богдана Янського (Польща) та університетом Альберти (Канада) на базі НПУ імені М. П. Драгоманова створені польсько-український Центр європейських студій (з Вищою школою імені Богдана Янського (Польща)), українсько-канадський навчальний Центр (з університетом Альберти (Канада)). Завдяки роботі згаданих Центрів студенти університету прослухали цикл лекцій провідних вчених та викладачів Європи, а викладачі – запозичили нові методики викладання та впровадження їх в практику своєї роботи. Улітку 2008 р. Інститут української філології організував проведення літньої школи для студентів університету Альберти (Канада) з поглибленим вивченням української мови.

Активізувалась участь з боку інститутів університету у науково-технічному співробітництві. Понад 200 викладачів та студентів університету взяли активну участь у міжнародних науково-практичних конференціях за різною науковою тематикою, які проходили як в Україні, так і за кордоном. Особливе державне значення мала участь викладачів університету проф. Т. В. Ладиченко та ст. викладача Т. В. Бакки у міжнародній науковій конференції “Голодомор в Україні 1932–1933 рр.: геноцид українського народу”, що проходила у листопаді 2007 р. в Словаччині та була організована НПУ імені М. П. Драгоманова спільно з Пряшівським університетом (Словацька Республіка) та Генеральним консульством України в Пряшеві.

За ініціативою Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова 5-6 червня 2008 року відбувся Міжнародний науковий форум “Слов янська педагогіка в контексті світової освіти: історія і

сучасність". Співорганізаторами наукового форуму виступили партнери університету: Московський міський педагогічний університет (Російська Федерація) та Білоруський державний педагогічний університет імені Максима Танка (Білорусь). Проведення Форуму дало можливість провідним вченим України, Росії, Білорусі та Польщі обговорити проблеми вищої педагогічної освіти в контексті основних тенденцій світової освітньої політики та політики європейського виміру. За згодою організаторів наукового Форуму, прийнято рішення зробити його постійно діючим. Наступне засідання Форуму було проведено в Москві.

У III студентській конференції (2007 рік) "Майбутнє ЄС та перспективи європейської інтеграції України" взяли участь понад 80 учасників, в т. ч. з 5 країн ЄС. З доповіддю перед студентами виступив заступник директора Департаменту ЄС Міністерства закордонних справ України П. І. Праведник. З привітанням до учасників конференції звернувся заступник голови представництва Європейської Комісії в Україні Дірк Шюбель.

Важливим внеском у розвиток науково-технічного співробітництва університету стало проведення Інститутом політології та права Міжнародної наукової конференції "Четверті юридичні читання"; Науковим методичним центром моніторингу якості освіти – Міжнародної науково-практичної конференції "Науково-методичні засади управління якістю освіти в педагогічних ВНЗ"; Інститутом гуманітарно-технічної освіти – міжнародної конференції "Вчитель трудового і професійного навчання у XXI ст."; Інститутом корекційної педагогіки і психології – міжнародної конференції "Проблеми та перспективи корекційної освіти в Україні".

Очевидний позитивний поступ університету в царині міжнародного співробітництва. З кожним наступним роком розширюється участь викладачів та студентів університету у міжнародних програмах. Для порівняння: якщо у 2005 році в університеті було започатковано 7 міжнародних проектів; у 2006 році їх було – 11, то протягом 2007/2008 навчального року представники НПУ імені М. П. Драгоманова брали участь вже у 20 міжнародних освітніх організаціях, програмах та грантах. На сьогодні в університеті започатковано 26 міжнародних проектів [7, с. 70; 9].

Особливу активність у сфері міжнародної співпраці демонструє Інститут корекційної педагогіки і психології, завдяки його зусиллям університет виграв три гранти міжнародних фондів і організацій, в т. ч. на реалізацію спільного проекту з Університетом (Едмонтон, Канада) "Інклюзивна освіта для дітей з вадами розвитку в Україні" терміном на 5 років [7, с. 70].

Університет виступив співзасновником ряду міжнародних освітянських організацій, зокрема академічної Мережі Центральної і Східної Європи. У червні 2007 року в університеті відбулося засідання Президії академічної мережі Центральної і Східної Європи. У жовтні 2008 року Асамблея цієї

поважної міжнародної організації була проведена в НПУ імені М. П. Драгоманова [7, с. 70].

У міжнародну діяльність включилися всі структурні підрозділи університету. На базі вечірнього факультету був проведений круглий стіл "Перспективні напрямки об'єднаних наукових досліджень в області психології" за участю викладачів кафедри психології університету, наукових співробітників Інституту психології АПН України імені Г. С. Костюка та викладачів Люблінського університету Марії Кюрі-Складовської (Польща). У результаті обговорення, виходячи із взаємних інтересів у розширенні контактів з розвитку двосторонніх відносин в області освіти, науки та культури та згідно зі статтями 2 Угоди про співробітництво між Національним педагогічним університетом імені М. П. Драгоманова та Університетом Марії-Складовської, що діє протягом 2007–2012 року, вечірній факультет (в особі декана професора Л. М. Зінченко) та Університет Марії Кюрі-Складовської домовились між собою про співпрацю. Основні положення співпраці викладені у проекті програми, за якою сторони взяли на себе взаємні зобов'язання у здійсненні спільних наукових, навчальних і дослідницьких проектів. Мета реалізації даної програми передбачає проведення спільних наукових конференцій та семінарів за участю провідних спеціалістів в галузі психології і проведення наукових стажувань спеціалістів кожної із сторін з метою реалізації власних досліджень; обмін науковими доробками та спеціалізованою літературою.

Плідним у плані організації і проведення міжнародних конференцій та семінарів і міжнародного співробітництва в процесі їх роботи був для університету 2008 рік. Відповідно до плану університету та плану Міністерства освіти і науки України (Лист МОН України від 25.01.08 № 1/9-38 "Про організацію і проведення конференцій та семінарів з проблем вищої освіти і науки у 2008 році") у 2008 році проведено 17 планових наукових заходів і 21 позаплановий, серед них міжнародного значення – 10 конференцій. Зокрема, міжнародні: "Слов'янська педагогіка в контексті світової освіти: історія та сучасність", "Майбутнє ЄС та перспективи європейської інтеграції України", "IV юридичні читання", "Вчитель трудового і професійного навчання у XXI столітті", "Тенденції розвитку корекційної освіти в Україні", "Сучасне довкілля: реалії та перспективи", "Науково-методичні засади управління якістю освіти у педагогічних вищих навчальних закладах", "Соціально-економічні фактори розвитку України в умовах глобалізації", "IV міжнародна Київська конференція з аналітичної теорії чисел і просторових мозаїк п'ятого щорічного Міжнародного симпозіуму з діаграм Вороного (ISVD)", "Актуальні проблеми корекційної підготовки та психології, III міжнародна конференція".

У першому півріччі 2009 року діяльність університету в цьому напрямку свідчить про тенденцію щорічного збільшення кількісних і якісних показників

діяльності університету у плані міжнародної діяльності та міжнародного визнання. Університетом організовано і проведено 53 конференції, із них 15 наукових. Професорсько-викладацький склад університету брав активну участь у різного рівня наукових заходах в Україні та за її межами (симпозіуми, конгреси, конференції, наукові читання). Загальна кількість наукових заходів – 307, з них 114 – міжнародних. Кількість осіб, що були учасниками – 371, країни – Польща, Швеція, Австрія, Білорусь, Литва, Російська Федерація, Болгарія, Греція, Словаччина, Канада та інші.

Продовжувалася реалізація міжнародних наукових проектів "Сингулярні розподіли ймовірностей та перетворень, що зберігають фрактальну розмірність", "Структура спектральних мір та сингулярно неперервні спектри операторів Шредінгерівського типу", загальноєвропейським проектом INTAS 00-257 Бонн, Берлін, Рим, Київ, Москва, Санкт-Петербург (Фізико-математичний інститут і кафедра вищої математики); співпраця над проектом Міжнародного банку реконструкції та розвитку спільно із Міністерством освіти і науки України "Рівний доступ до якості освіти в Україні (кафедра педагогіки і методики початкового навчання).

Викладачі кафедри хімії співпрацюють з Всеукраїнською екологічною громадською організацією ВЕГО "МАМА-86" у напрямку дослідження стратегічних підходів міжнародного регулювання хімічних речовин (СП МРХР) у рамках проектів "Міжнародного хімічного секретаріату (ChemSec)", Шведської агенції з охорони навколишнього середовища (Swedish EPA), Шведського хімічного товариства, неурядовою організацією "Жінки у Європі за спільне майбутнє".

На кінець 2008/2009 навчального року університетом підписано понад 40 угод про співпрацю із зарубіжними партнерами 19 країн світу. Загалом різними формами співпраці з університетом охоплено понад 60 вищих навчальних закладів світу. Укладено нові угоди про співпрацю з Московським державним педагогічним університетом, Університетом імені Константина Преславського в Шумені (Болгарія), Гродненським державним університетом імені Янкі Купали, Казахським національним педагогічним університетом імені Абая, Університетом Граді Кралове (Чехія).

Університет з кожним роком все більше інтегрується в європейський і світовий освітній простір, як того вимагає Болонська конвенція і сучасний етап розвитку освіти. Нарощується мобільність студентів та викладачів через такий механізм як організація стажування в провідних вищих навчальних закладах Європи і світу. Щороку понад 200 викладачів та студентів університету відвідують вищі навчальні заклади світу. Зокрема з 28 квітня по 05 травня 2009 року відбувся візит групи студентів-відмінників навчання НПУ імені М. П. Драгоманова до Італії на запрошення 1-го Римського університету "Ла Сапієнца" на чолі з 1-м проректором

університету В. П. Бехом. У червні завершилося семестрове стажування групи студентів Інституту іноземної філології в Педагогічному університеті імені Комісії Народної освіти (Краків, Польща). Велика група студентів відвідала Прагу (Чехія). Після підписання угоди з Університетом імені Костянтина Преславського в Шумені (Болгарія) студенти і викладачі університету щорічно влітку мають можливість знайомитися з досвідом своїх болгарських колег та відпочивати на морі.

Понад 500 викладачів і студентів університету щорічно беруть активну участь у різноманітних міжнародних конференціях, симпозіумах, “круглих столах” та інших заходах. Університет поступово перетворюється на міжнародний дебатний майданчик, тільки в 2008/2009 навчальному році в університеті організовано і проведено 12 міжнародних науково-практичних конференцій.

Довгострокові спільні освітні і науково-дослідні проекти з іноземними партнерами є досить ефективними. У фокусі міжнародних зв'язків – довгострокові програми і проекти, покликані забезпечити підвищення ефективності навчально-освітньої і науково-аналітичної діяльності до рівня європейських та світових стандартів. В університеті створені польсько-український Центр європейських студій та українсько-канадський навчальний Центр. Завдяки роботі навчальних центрів студенти можуть прослухати цикл лекцій провідних вчених та викладачів Європи, а викладачі – запозичити нові методики викладання та впровадити їх в практику своєї роботи.

Університет зайняв активну позицію щодо сприяння вивченню української мови студентами та викладачами закордонних партнерів. Університет взяв участь у створенні Центру україністики при Московському державному лінгвістичному університеті (Росія). Підписана важлива угода з Лісабонським університетом (Португалія) про участь викладачів університету в створенні та роботі Курсу слов'янських студій.

Навчанням іноземних громадян також є гордістю університету. Підготовка іноземних громадян здійснюється в університеті з 1971 року. За 36 років роботи більше 2100 іноземних громадян з країн Європи, Азії та Америки вивчали різні спеціальності та навчалися на підготовчому факультеті. Останніми роками різко підвищився попит на навчання зарубіжних громадян у вищих навчальних закладах України, що спонукає керівників вітчизняних вишів активізуватись у цьому напрямку. Економічна ефективність цього виду діяльності очевидна. За останні роки динаміка прийому іноземних студентів постійно зростає. Для порівняння: якщо у 2004 році в університеті навчалось 52 іноземних студенти, то в 2008/2009 навчальному році вже навчалось 263 іноземних студентів та аспірантів із 26 країн світу [8, с. 91], а на сьогодні навчається понад 400 студентів з 26 країн світу [9].

Діяльність університету в царині міжнародного співробітництва є змістовною і досить масштабною, що заслуговує схвалення і вивчення досвіду міжнародної діяльності вишу, як одного з найбільш результативних. Високу оцінку такій плідній позитивній діяльності ставить не лише Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України, а й освітянська світова спільнота. Про це свідчить міжнародне визнання університету. НПУ імені Драгоманова прийнято до Європейської Асоціації університетів та Євразійської Асоціації університетів, а ректора університету, академіка В. П. Андрущенка обрано віце-президентом Клубу ректорів Європи та присвоєно звання "Почесний професор" Міжнародного університету м. Відня, інших провідних університетів Росії, Словаччини, Білорусі, Польщі. Університет нагороджено міжнародною відзнакою "Європейська якість" згідно з рішенням Вченої Ради Міжнародного університету м. Відня (Австрія) спільно з Номінаційним Комітетом Європейської Бізнес Асамблеї (м. Оксфорд, Велика Британія). 15-17 вересня 2011 року на базі НПУ імені Драгоманова відбувся Європейський Форум Ректорів Педагогічних університетів, який зібрав до столиці України делегації з 11 європейських країн та понад 30 керівників українських педагогічних університетів. У результаті ефективної роботи учасників Форуму створено Асоціацію ректорів педагогічних університетів Європи та засновано науково-педагогічний часопис "Європейські педагогічні студії". Президентом Асоціації обрано ректора НПУ імені М. П. Драгоманова Віктора Андрущенка [9].

Висновок. НПУ імені М. П. Драгоманова є активним суб'єктом світового простору вищої освіти. Це стало можливим завдяки глибокого усвідомлення керівництвом університету принципу інтенсивного міжнародного співробітництва та інтеграції в глобальний освітній і науково-дослідний простір. Впродовж останнього десятиліття цей принцип успішно реалізується, що й забезпечило університету лідерство в цьому напрямку серед педагогічних вишів України. Основою успіху в справі міжнародного співробітництва є ставлення керівництва до цієї складової життєдіяльності вишу, високий професіоналізм кадрового складу і якісно організована робота відділу міжнародного співробітництва та європейської інтеграції. Особливістю університету є те, що він співпрацює, переважно, з спорідненими вишами, педагогічного і гуманітарного профілю, з зарубіжними центрами україністики, що сприяє поглибленню співпраці в усіх аспектах діяльності (навчальна, науково-дослідна, видавнича, виховна, культурна) та стимулює бажання об'єднувати зусилля та інтелектуальні, матеріальні і адміністративні можливості всіх зацікавлених суб'єктів співпраці.

Університет і в перспективі планує поглиблювати двосторонні партнерські зв'язки з вищими навчальними закладами, з якими підписані

угоди про співпрацю та розширювати географію співпраці. Планується ініціювати встановлення міжнародних зв'язків з провідними навчальними закладами таких країн, як США, Велика Британія, Німеччина, Франція, Швеція та розширити участь у діяльності міжнародних об'єднань у галузі досліджень, вивчення і викладання педагогічних дисциплін. Відділ міжнародного співробітництва та європейської інтеграції ще більше уваги приділятиме роботі Міжнародної асоціації слов'янської педагогіки, сприятиме активізації участі викладачів та студентів університету у міжнародних програмах та проектах, а також питанням навчання і стажування в провідних вищих навчальних закладах Європи і світу. В кожному, без винятку, інституті будуть створені для розробки міжнародних проектів робочі групи із числа викладачів, які володіють іноземними мовами.

Отже, міжнародна діяльність університету спрямована на забезпечення його інтеграції з міжнародною університетською спільнотою, отримання додаткових можливостей щодо прискореного розвитку в рамках Болонського процесу і європейської інтеграції. Перетворення університету на сучасний університет європейського рівня при такій організації навчально-виховного процесу, наукової і міжнародної діяльності – це справа часу. Подальша інтенсифікація міжнародної співпраці та неупинна інтеграція в глобальний освітній і науково-дослідний простір буде і в подальшому посилюватись, адже для цього наявні всі можливості, а головне усвідомлення необхідності міжнародного співробітництва і бажання керівництва удосконалювати цей процес. Віримо, що у НПУ імені М. П. Драгоманова в перспективі є шанси посісти достойне місце у академічних рейтингах світових університетів.

Використана література:

1. Журавський В. С., Згуровський М. З. Болонський процес: головні принципи входження в Європейський простір вищої освіти. – К.: ІВЦ “Видавництво “Політехніка”, 2003. – 200 с.
2. Викладацький досвід з Китаю // Педагогічні кадри. – № 1, січень 2012 р.
3. Звіт про роботу Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова за 2002/2003 навчальний рік (10-й рік в університетському статусі). – Київ. – 2003. – 100 с.
4. Звіт Ректора Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова Андрущенко Віктора Петровича за 2003 – 2010 роки. – Київ. – 2010. – 184 с.
5. Звіт про роботу НПУ імені М. П. Драгоманова за 2004/2005 навчальний рік / укл. Р. М. Вернидуб, Л. Л. Макаренко, Г. О. Плохатнюк; за заг. ред. акад. В. П. Андрущенко, проф. П. В. Дмитренка. – К.: НПУ імені М. П. Драгоманова, 2005. – 157 с.
6. Звіт про роботу Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова за 2006/2007 навчальний рік. – К., 2007. – 218 с.
7. Звіт про роботу Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова за 2007/2008 навчальний рік. – К., 2008. – 169 с.
8. Звіт про роботу Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова за 2008/2009 навчальний рік. – К., 2009. – 200 с.
9. Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова. Міжнародне співробітництво. Буклет.

АНТОНЮК Т. Д. *Международное сотрудничество национального педагогического университета имени М. П. Драгоманова как фактор субъектности украинской высшей школы в мировом образовательном пространстве.*

Международное сотрудничество Национального педагогического университета имени М. П. Драгоманова с зарубежными университетами является важной составляющей жизнедеятельности ведущего педагогического отечественного выша и важной в плане вхождения украинской системы высшего образования в мировое образовательное пространство.

Ключевые слова: *международное сотрудничество, высшее образование, зарубежные университеты, программы сотрудничества, интеграция в европейское и мировое образовательное пространство, конкурентоспособность.*

ANTONUK T. D. *International cooperation of national pedagogical Dragomanov university named as a factor of subjectivity of Ukrainian higher school in world educational space.*

International cooperation of the National pedagogical Dragomanov university with foreign universities is the important constituent of activity of lead national pedagogical university and important in the plan of including of the Ukrainian system of higher education in world educational space.

Keywords: *international cooperation, higher education, foreign universities, programs of collaboration, integration in European and world educational space, competitiveness.*

Дмишук О. С.
ДВНЗ “Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Г. Сковороди”

ПРИЧИНИ ТА ХАРАКТЕР ПОЧАТКОВОГО ЕТАПУ СТАНОВЛЕННЯ КИЇВСЬКОЇ ДУХОВНОЇ АКАДЕМІЇ: ІСТОРИЧНИЙ АНАЛІЗ

У статті проаналізовано основні причини та характер початкового етапу становлення та подальшого розвитку Київської Духовної Академії.

Ключові слова: *академія, богослов'я, духівництво, освіта, реформа, церква.*

Формування суспільних інституцій української держави на початковому етапі існування невід'ємно пов'язано не лише з генезою політико-економічної сфери, але й з реформуванням культурно-освітніх традицій. Одним же із визначальних векторів державотворчої практики в сучасних умовах є побудова вищої національної школи з урахуванням багатовікової історії становлення, розвитку та соціо-культурних впливів. А тому дослідження духовної освіти на прикладі Київської Духовної Академії, що стала першоджерелом для подальшого розвитку вищої світської школи на поч. ХІХ ст., є надзвичайно актуальним у світлі останніх наукових розвідок.

Окремі аспекти означеної тематики знайшли своє відображення в працях сучасників, а саме першої половини ХІХ – поч. ХХ ст., в наукових дослідженнях В. Аскоченського [2], С. Голубєва [4], Ф. Тітова [9], І. Чистовича [15] та інших.